سرمقاله

لغو تحریم‌ها یا اصلاحات اقتصادی؟

ادامه از صفحه ۱

... برای توجیه ناکارآمدی‌های عمیق ساختاری، مانند حاکمیت بخش دولتی، سیستم بانکی بیمار، قوانین ضد کسب‌وکار و یارانه‌های توزیع‌نشده. این مشکلات ریشه در دهه‌ها پیش دارند و مستقل از تحریم‌ها وجود داشته‌اند. منتظر ماندن برای رفع تحریم، تنها باعث تشدید این مشکلات می‌شود.

– اصلاحات به‌عنوان سپر مقاومت در برابر شوک‌های خارجی: این دیدگاه معتقد است یک اقتصاد با بنیان‌های قوی، مقاومت بسیار بیشتری در برابر تحریم‌ها دارد. اصلاح نظام بانکی، حذف انحصارات دولتی و شبه‌دولتی، شفاف‌سازی مالی و بهبود فضای کسب‌وکار، نه تنها نیازمند تعامل با خارج نیست، بلکه باعث می‌شود اقتصاد در دوران تحریم، انعطاف‌پذیری بیشتری داشته باشد و در دوران پساتحریم نیز بتواند از فرصت‌های پیش رو بهتر بهره‌برداری کند.

– خطر از دست دادن فرصت‌های تاریخی: اگر فرض کنیم تحریم‌ها برای یک دهه دیگر ادامه یابد، منتظر ماندن به معنای از دست دادن یک دهه فرصت برای اصلاحات حیاتی است. اقتصاد ایران در این بازه می‌تواند به سمت بهبود بهره‌وری، توسعه بخش غیرنفتی و تقویت بنیه داخلی حرکت کند، به جای اینکه منفعلانه منتظر تغییر معادلات بین‌المللی بماند.

– نمونه‌های تطبیقی: کشورهایی همچون ترکیه در دهه ۲۰۰۰ یا ویتنام در دهه ۱۹۹۰ در شرایط دشوار سیاسی دست به اصلاحات ساختاری زدند و با اتکا به سازوکارهای داخلی، زمینه را برای رشد پایدار فراهم کردند. این تجربه‌ها نشان می‌دهد که انتظار، برای بهبود شرایط خارجی، الزاما شرط لازم موفقیت نیست.

تحلیل مقایسه‌ای: کدام دیدگاه به واقعیت نزدیک‌تر است؟

واقعیت این است که هر دو دیدگاه بخشی از حقیقت را در خود دارند، اما اگر وزن و فوریت را در نظر بگیریم، به نظر می‌رسد رویکرد «تقدم اصلاحات اقتصادی» بهره بیشتری از واقعیت دارد. دلایل این جمع‌بندی عبارتند از:

بحران زمان: اقتصاد ایران در وضعیت بحران زمان قرار گرفته است؛ به این معنا که تاخیر در اصلاحات، مشکلات را نه تنها انباشته، بلکه نمایی می‌کند. برای نمونه، کسری بودجه ساختاری هر سال به تورم‌های سنگین‌تر می‌انجامد. اگر قرار باشد منتظر شرایط سیاسی ایده‌آل بمانیم، هزینه ورود به اصلاحات سال به سال بیشتر خواهد شد.

پایداری تحریم‌ها: حتی در بهترین سناریوهای دیپلماتیک، بعید است تحریم‌ها به‌طور کامل رفع شوند. اقتصاد ایران باید خود را با وضعیت تحریم بلندمدت سازگار کند. این به معنای طراحی اصلاحاتی است که حتی در شرایط محدودیت خارجی هم قابل اجرا باشد؛ مثل اصلاح نظام مالیاتی، کاهش اتلاف انرژی و اصلاح ساختار بانکی.

در واقع دیدگاه دوم بر این واقعیت تاکید دارد که بسیاری از دردهای اقتصاد ایران «دردهای خودساخته» هستند. حتی اگر تحریم‌ها به طور کامل برداشته شوند، آیا سیستم توزیع یارانه غیرهدفمند، نظام بانکی ناکارآمد و ضعف حاکمیت قانون از بین می‌روند؟ پاسخ منفی است. این مشکلات یا با بدون تحریم، مانع اصلی توسعه ایران هستند. بنابراین، منتظر ماندن برای رفع تحریم به معنای حذف این موانع نیست.

راه‌حل میانه: اصلاحات سازه‌شکن درون‌زا

راه برون‌رفت، نه در انفعال کامل و نه در اقدامات نمایشی و سطحی، بلکه در تعریف یک دستورکار اصلاحی «سازه‌شکن» و درون‌زا نهفته است. این دستورکار باید بر حوزه‌هایی متمرکز شود که کمترین وابستگی را به فضای بین‌المللی دارند و بیشترین تاثیر را بر رفع موانع تولید و سرمایه‌گذاری داخلی می‌گذارند. مواردی مانند:

– اصلاح نظام بانکی و قطع رابطه تزریق پول به دولت و بنگاه‌های زیان‌ده.

– لغو انحصارات و مقررات زائد که مانع رقابت‌پذیری بخش خصوصی واقعی می‌شوند.

– شفاف‌سازی کامل بودجه و حذف تدریجی یارانه‌های غیرهدفمند.

– تقویت نهادهای حاکمیتی برای مبارزه با فساد و تضمین حقوق مالکیت.

این گونه اصلاحات نه تنها اقتصاد را برای عبور از دوره تحریم مقاوم‌تر می‌کند، بلکه توان چانه‌زنی دیپلماتیک کشور را نیز به طور چشم‌گیری افزایش می‌دهد. کشوری که نشان دهد قادر است حتی تحت فشار، اقتصاد خود را به صورت عقلانی مدیریت کند، در مذاکرات بین‌المللی طرف قوی‌تری محسوب می‌شود.

فریده خدادادی
استاد دانشگاه شهید بهشتی
Alborz.payam@gmail.com

نماینده مجلس در گفت‌وگو با پیام آشنا مطرح کرد

تحول بنیادین در نظام آموزشی کشور؛ گامی بزرگ به سوی عدالت آموزشی

محبوبه بیدگی – عضو هیئت رئیسه کمیسیون آموزش و تحقیقات تأکید کرد ساختار جدید ۱+۵+۳+۳ شامل یک سال پیش‌دبستانی اجباری، پنج سال ابتدایی، سه سال متوسطه اول و سه سال متوسطه دوم می شود که نه تنها تلاشی برای هم‌راستا کردن ساختار با این سطح از توانایی‌هاست، بلکه هدف، آماده‌سازی رسمی کودکان برای ورود هدفمند به دبستان در شش سالگی است.

در میان بحث‌های داغ پیرامون اصلاح بنیادین ساختار آموزشی کشور، کمیسیون آموزش مجلس گام بلندی در جهت هماهنگی بیشتر با الگوهای جهانی و کاهش شکاف‌های اجتماعی برداشته است، طرح جدید مجلس، که محور آن اجباری شدن آموزش پیش‌دبستانی از سن پنج سالگی است، نه تنها آغاز رسمی تحصیل را به یک سال زودتر منتقل می‌کند، بلکه هدف کلان‌تری برای کاهش نابرابری‌های آموزشی دنبال خواهد کرد.

از طرفی اجرای چنین طرح بلندپروازانه‌ای بدون در نظر گرفتن کاستی‌ها و زیرساخت های موجود، خود به عاملی برای تشدید بحران‌های آموزشی بدل می شود.

محمدرضا احمدی سنگر، عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی در مورد ضرورت و چشم‌انداز تغییر ساختارهامی گوید: این یک واقعیت است که در سطح جهانی، روند ورود به نظام رسمی آموزشی رو به کاهش است، اما مهم‌تر از تقلید، توجه به پتانسیل داخلی است.

نماینده مردم رشت و خمام ادامه می دهد: امروز شاهدیم که کودکان ایرانی در سنین پایین‌تر، چه در حفظ قرآن و چه در شکوفایی خلاقیت‌های علمی و چه موارد دیگر از هوش و توانمندی بالایی برخوردارند، این ظرفیت بالقوه، نباید به دلیل محدودیت‌های ساختاری نادیده گرفته شود.

عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات معتقد است که ساختار جدید ۱+۵+۳+۳ شامل یک سال پیش‌دبستانی اجباری، پنج سال ابتدایی، سه سال متوسطه اول و سه سال متوسطه دوم می شود و در حقیقت تلاشی برای هم‌راستا کردن ساختار با این سطح از توانایی‌هاست، هدف، آماده‌سازی رسمی کودکان برای ورود هدفمند به دبستان در شش سالگی است، نه اینکه معلم کلاس اول مجبور باشد زمان را صرف آموزش الفبا کند.

این نماینده مجلس در ادامه تاکید می کند: قطعا نابرابری پیش‌دبستانی یکی از زشت‌ترین چهره‌های بی‌عدالتی در نظام ما می باشد، وقتی بخشی از کودکان با مهارت‌های اولیه وارد دبستان می‌شوند و بخشی دیگر عقب می‌مانند، ما در واقع هزینه‌اش را از کلاس اول به بعد می‌پردازیم.

وی ادامه می دهد: ساماندهی این دوره، که پیش‌تر میان بهزیستی و آموزش و پرورش سردرگم بود، یک گام حیاتی است، با انتقال کامل زیر نظر آموزش و پرورش، ما در پی تثبیت کیفیت محتوایی، تعیین متولی مشخص و نظارت شفاف هستیم، این اجبار و رایگان‌سازی ضامن این است که همه کودکان، صرف نظر از وضعیت مالی خانواده، با یک سطح پایه وارد فرآیند یادگیری شوند.

عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات با بیان اینکه اجرای این طرح بدون رفع مشکلات زیرساختی، مصداق «تخریب بنیان برای ساختن سقف» است، یادآور می‌شود ما به وضوح اعلام کرده‌ایم که این مصوبه به شرط فراهم کردن زیرساخت‌ها قابلیت اجرا خواهد داشت، کمبود صندلی، کلاس‌های غیراستاندارد، مشکلات گرمایشی و سرمایشی و مسائل تردد دانش‌آموزان، مسائلی هستند که پیش از این هم وجود داشته‌اند، مجلس متعهد است که در مراحل بعدی، تخصیص بودجه لازم برای نوسازی و توسعه فضاهای آموزشی را تضمین کند تا آموزش و پرورش بتواند این زیرساخت‌ها را برای پذیرش نیروی جدید، به ویژه در دوره پیش‌دبستانی، فراهم آورد. البته این یک پروژه یک‌شبه نیست، بلکه برنامه ای چندساله با حمایت مالی شفاف پارلمان خواهد بود.

احمدی پیرامون تغییر در ساختار سنی کشور، خاطرنشان می کند خروجی این طرح صرفاً آموزشی نیست، بلکه اقتصادی و اجتماعی نیز هست، دانش‌آموزان زودتر فارغ‌التحصیل می‌شوند، سریع‌تر به دانشگاه رفته و در نتیجه زودتر وارد بازار کار می‌شوند، کاهش سن ورود به کار، حتی با احتساب تعویق سربازی، می‌تواند چرخه اقتصادی کشور را فعال‌تر کند، این طرح یک بسته تحول‌آفرین است که از پایه، بر عدالت و تسریع توسعه سرمایه انسانی متمرکز است./

در نهایت می توان گفت اصلاح ساختار آموزشی، از جمله اجباری و رایگان شدن پیش‌دبستانی از پنج سالگی، یک ضرورت ملی برای مبارزه با نابرابری‌های اجتماعی است که ریشه در نظام آموزشی ناکارآمد دارد، مجلس با تصویب این طرح، گام اساسی در جهت استانداردسازی و کیفی‌سازی ورودی مدارس ابتدایی برداشته است و انتقال کامل متولی‌گری به آموزش و پرورش، فصل جدیدی از پاسخگویی را آغاز خواهد کرد؛ با این حال، موفقیت این طرح صد در صد وابسته به اجرای مرحله‌ای و مشروط آن می باشد؛ اما تا زمانی که زیرساخت‌های فیزیکی و تأمین نیروی انسانی متخصص بر اساس تخصیص بودجه مصوب پارلمان فراهم نشود، این برنامه صرفاً یک سند راهبردی باقی خواهد ماند.

mojgan.bidaki۸۸@gmail.com

سخنگوی دولت مطرح کرد

افزایش عرضه طلا و سکه برای آرام شدن بازار ارز

سخنگوی دولت، فاطمه مهاجرانی، در نشست خبری هفتگی خود با تأکید بر حفظ ارز ترجیحی برای کالاهای اساسی، اعلام کرد که این موضوع قطعی است و دولت به هیچ‌عنوان اجازه نخواهد داد دهک‌های پایین جامعه از این سیاست آسیب ببینند. وی با اشاره به شرایط دشوار کنونی کشور در پی فعال‌شدن مکانیسم ماشه، گفت: «دولت همه تلاش خود را برای جلوگیری از این اتفاق به‌کار گرفت، اما برای شرایط موجود نیز از پیش سناریوهای لازم را آماده کرده بود.»

به گزارش پیام آشنا، مهاجرانی ضمن اشاره به تلاش‌های دیپلماتیک ایران برای جلوگیری از اعمال مکانیسم ماشه، یادآور شد که اکنون دولت در «آرایش متفاوتی» قرار گرفته و برنامه‌ها و دستورالعمل‌های جدیدی را در دستور کار دارد تا تلاطم‌های اقتصادی و نوسانات بازار را مدیریت کند. وی افزود: «دولت در این شرایط جلسات ویژه‌ای برگزار کرده و با رویکرد اصلاحات ساختاری، کوچک‌سازی و چابک‌سازی دستگاه‌های اجرایی، به دنبال مقابله با آثار تحریم‌هاست.»

مهاجرانی بر اهمیت ارتقای دیپلماسی منطقه‌ای و گسترش روابط با همسایگان تأکید کرد و گفت: استفاده از ظرفیت تهاتر یکی از اولویت‌های دولت برای کاهش اثرات تحریم‌هاست. وی افزود: «ایران همیشه دیپلماسی را به‌عنوان یک راهبرد اساسی در حفظ منافع ملی دنبال کرده است و اکنون نیز این مسیر ادامه خواهد یافت.»

در عین حال، سخنگوی دولت تأکید کرد که کوچک‌سازی دستگاه‌های اجرایی و اصلاح ساختار دولت یکی از فرصت‌های مهم در شرایط کنونی است تا هم هزینه‌ها کاهش یابد و هم مدیریت بهتر انجام شود.

برنامه دولت برای انرژی و گاز

مهاجرانی درباره نگرانی‌ها نسبت به قطع گاز در زمستان گفت: «از سال گذشته روند اصلاح مسیر تأمین انرژی آغاز شده و طی شش ماه گذشته ۲ میلیارد و ۲۰۰ میلیون متر مکعب ذخیره‌سازی انجام شده است.» وی افزود: «تحویل گاز به نیروگاه‌ها نسبت به سال گذشته بیش از ۱۲۰ درصد افزایش یافته است.»

سخنگوی دولت تأکید کرد که عبور از شرایط کنونی نیازمند همراهی مردم و استفاده از ظرفیت انرژی‌های تجدیدپذیر است و با افزایش بهره‌برداری از انرژی خورشیدی، تلاش می‌شود مصرف گاز نیروگاهی کاهش یافته و از قطع گاز در زمستان جلوگیری شود.

مهاجرانی بار دیگر تأکید کرد که «حفظ ارز ترجیحی برای کالاهای اساسی قطعی است» و افزود: «این تصمیم به‌ویژه برای حمایت از دهک‌های ضعیف جامعه اتخاذ شده و دولت اجازه نخواهد داد این گروه‌ها آسیب ببینند.» وی در خصوص ارز تک‌نرخی گفت که این موضوع مورد بحث قرار دارد اما باید با دقت بررسی شود تا تبعات تورمی و اجتماعی آن مدیریت گردد. سخنگوی دولت همچنین خبر داد که تخصیص ارز به شرکت‌های دارویی در جریان است و بخشی از سهمیه‌ها اختصاص یافته است. دولت در این زمینه همکاری نزدیکی با بانک مرکزی و وزارت بهداشت دارد تا کمترین آسیب به بخش دارو وارد شود.

مهاجرانی گفت که حذف سه دهک بالا از دریافت یارانه قانونی است و دولت در حال اجرای آن است. وی افزود: «مردم می‌توانند با مراجعه به سامانه رفاه ایرانیان (Refahiir) وضعیت دهک‌بندی خود را مشاهده کرده و در صورت مشکل شکایت کنند.» دهک‌بندی هر سه ماه یک بار به‌روزرسانی می‌شود و هدف دولت، حذف دریافت‌کنندگان یارانه‌ای است که نیاز واقعی ندارند. سخنگوی دولت با بیان اینکه دشمن پس از ناکامی نظامی در جنگ اقتصادی، تلاش می‌کند وضعیت اقتصادی کشور را بهم بریزد، گفت: «دولت تمرکز خود را بر اصلاح ساختاری، حمایت از تولید و حفظ اشتغال گذاشته است.» وی افزود: تامین نقدینگی برای بنگاه‌ها حمایت از مشاغل خرد و متوسط و تربیت نیروی کار کیفی از برنامه‌های اصلی دولت است.

مهاجرانی همچنین از افزایش تخصیص ارز برای واردات و صادرات خرد، استفاده از اسکناس دلار، عرضه طلا و برگزاری حراج برای تثبیت بازار ارز خبر داد.

سخنگوی هیئت رئیسه خبر داد

مجلس در مسیر استیضاح چند وزیر

سخنگوی هیئت رئیسه مجلس آخرین روند استیضاح وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی را تشریح کرد.

به گزارش پیام آشنا، عباس گودرزی در جمع خبرنگاران درباره آخرین روند استیضاح وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، گفت: استیضاح وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی ما هم‌ا پیش آغاز شد، اما به دلیل برخی مصالح، با تأخیر و تعویق به هیئت رئیسه ارجاع شد.

وی توضیح داد: در واقع، به دلیل برگزاری انتخابات داخلی هیئت رئیسه و شرایط ویژه و جنگی کشور، امکان مطرح کردن همزمان استیضاح‌ها فراهم نبود.

سخنگوی هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی ادامه داد: با توجه به لزوم حفظ همبستگی و اتحاد مقدس مورد تأکید مقام معظم رهبری و تلاش برای حمایت از دولت، تمایل داشتیم که موضوع در قالب استیضاح مطرح نشود و مسائل در یک نشست با امضاکنندگان استیضاح پیگیری و رفع شود.

گودرزی ادامه داد: با وجود دعوت از وزیر کار، وی در جلسه حاضر نشد و با وجود تلاش برای تغییر زمان جلسه، باز هم این امر محقق نشد. بنابراین چاره‌ای به جز ارجاع استیضاح به هیئت رئیسه نداشتیم. پس از ارجاع، اختیار نمایندگانی که برای استیضاح امضا جمع کرده با سایر نمایندگان برابر است و هیچ تفاوتی بین نفر اول و آخر امضاکننده وجود ندارد.

نماینده مردم بروجرد در مجلس شورای اسلامی با اشاره به سایر استیضاح‌هایی که در مجلس مطرح است، گفت: تلاش برای ساماندهی چهار استیضاح از جمله وزرای راه و شهرسازی، نیرو، کار و جهاد کشاورزی با تدبیر و برنامه‌ریزی خواهد بود تا مصالح نظام، منافع مردم و رعایت قانون همزمان مورد توجه قرار گیرد.

وی در مورد روند قانونی بررسی استیضاح در مجلس، گفت: پس از ارجاع استیضاح به کمیسیون ذی‌ربط، گزارش باید ظرف یک هفته به هیئت رئیسه ارائه شود و در صورت عدم رفع مشکل، استیضاح با حداقل ۱۰ امضا، اعلام وصول خواهد شد و وزیر ذی‌ربط ۱۰ روز فرصت دارد تا در مجلس حاضر شود.